

Cert que sí. —Hi tornaràs? No, *certs*, AFerrer Guinart, *Rond. de Menorca*, 215. «El monument *Pest-säule* arriba a fer angúnia, amb els seus bonys barrocs, que *de cert* fan pensar en la pesta bubònica», Coromines, *Viatge a Viena*, p. 143. —² I que el *CERTĒNUS de què parla seriosament *AlcM*, encara que sigui per rebutjar-lo, és un llatí macarrònic i evidentment impossible. —³ L'oposició amb l'antònim *errivol* (*camí*, *procedir*, *errivol*) donaria força suplementària a aquest mot especialment tortós (*AlcM*). —⁴ «Loablement han *certiat* e *certien* per la conservació del Principat e de les libertats», procés Carles de Viana-Joan Sens Fe, *CoDoACA* XXII, 245.

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *certà*, *certanament*, *certanitat*, *certenitat*, *certinitat*, *certier*, *certeros*, *certes*, *certesa*, *certea*, *certitud*, *certiu*, *certiva*, *certiorar*, *acertar*, *certentar*, *certentat*, *encert*, *encertador*, *encertill*, *encertillar*, *encertivol*, *desencertat*, *desencert*, *encertir*, *encertidor*, *incert*, *incertitud*, *certar*, *certamen*, *concertar*, *concerta*, *concertació*, *concertador*, *concert*, *concertant*, *concertista*, *concertina*, *concertino*, *desconcertar*, *desconcertant*, *desconcertat*, *desconcert*, *certificar*, *certificació*, *certificador*, *certificament*, *certificat*, *certificatiu*, *certificatori*.

Ceruli, V. *cel* *Cerumen*, *ceruminós*, V. *cera* *Cerussa*, *cerut*, V. *cera* *Cerva*, *cerval*, *cervatell*, *cervatò*, V. *cervo*

CERVELL, del ll. CEREBĒLLUM, que en la llengua clàssica era diminutiu de CERĒBRUM 'cervell', però que en el llatí vulgar ja havia perdut aquest matís acariciatiu o disminuïdor, i tendia a reemplaçar en la llengua parlada l'antic mot tradicional. □ 1.ª doc.: S. XIII.

«Retornà Blanquerna --- prudència li donà intel·ligència con, per influència de consideració e per feblea de *cervell*, afeblit per abstinència, vigília, dejunis --- la fantasia representa algunes vanitats en semblança de veritat» (*Blanq.*, *NCl.* II, 19.21). En les *VidesR* apareix *cervella*, sens dubte amb el caràcter de plural de *cervell*, romanalla dels antics plurals neutres: «los corregí --- per la mort que fasién --- dels santz, ab dura *cervela* dién, e ab durs coratges e ab aureles sordes», f° 21v1, on *cervela* és tan plural com els mots següents *coratges* i *aureles* (per a aqueixa mena de plurals arcaics, veg. *LleuresC*, p. 311, § 35, i el vol. I de l'ed. de l'obra, p. 15, § 23. OPou (*TbPu*, 251).

Cervell segueix avui essent el mot d'ús general, des de l'extrem NO. (*serbél* Tor, Aneu, 1932-3) fins a Eivissa («seso», PzCabrerro). *Cervell-de-gat* sembla ser pròpiament una mena de terra pedregosa o margosa (*AlcM*, § 3), però sembla que es devia usar una terra d'aquesta mena com a component d'una beguda afrodisíaca, car l'expressió *donar cervell de gat* s'usa per 'enamorar irresistiblement' (ib. e): «encara que gallejava y feya l'home, tenia ja 'l cor com un pinsà, tra-

bucat del seny per aquesta dolenta, que sembla que m'hagi donat *cervell de gat*», MVayreda (*Sang Nova* v, xiv, 449); d'altra banda, però, *cervell de gat* és «poc enteniment» (*DTol.*, 1640) de manera que no asseguro si hi posaven aqueixa terra o era simplement una altra beguda que afeblís el seny i el pensament.

Fora del cast. i portuguès (on va ser reemplaçat per *seso*, *siso*, SENSUS, o per cultismes) i del romanès (on pervisqué en una variant vulgar CREBER > *créer*) les altres llengües romàniques han heretat pertot la variant CEREBĒLLUM del llatí vulgar, igual que el cat.: it. *cervello*, fr. *cerveau*, oc. *cervel*, etc. Segons la fonètica llatina CEREBĒLLUM era el diminutiu normal del ll. cl. CEREBRUM (< CEREBR-LO-). Però aviat es començà d'usar aquest antic diminutiu, amb caràcter acariciatiu (hipocorístic) o amb una mena d'èmfasi antifràstic (cf. el cast. *corazón*, per COR), altrament procés paral·lel al d'*auricula* per *auris*, *geniculum* per *genu*, *rotella* per *rotula*. En el *Satyricon* de Petroni ja observem clarament que el mot ha deixat de ser diminutiu: «ecce cepi ipsimi *cerebellum*. Quid multa? coheredem me Caesari fecit!» (LXXVI, 1), que Ernout tradueix «le patron n'eut plus que moi dans la *cervelle*; bref, il me fit cohéritier de l'empereur».

DERIV.: *Cervellet* és el nom popular del cerebel a Barcelona (Lab. 1839; Ed. Fontserè, c. 1925, en recordava la inclusió a Fabra en el *DOrt.*); mentre que a Mallorca diuen *cervelló*. *Cervellada*; *cervellar*. *Cervellera* 'capell de ferro, arma defensiva' [Muntaner], «armes d'un cavaller: la *cervellera* o cabacet: cassís»; «tota la part més alta dels ossos del cap, com una *cervellera*, o la testa», OPou (*TbPu*, 170, 257); *cervellerer*. *Cervellina*, també *cerverina* [Lab. 1839]: una de les dues formes és alteració de l'altra per etim. pop.: no sabem quina. *Descervellar*; -llat.

Mots savis derivats del clàssic *cerebrum*: *cerebral* [c. 1500; no encara Lab. 1839]; *cerebració*; *cerebritis*; i la forma prefixada *cerebro-* (*cerebro-espinal*, etc.). *Cerebel* [Lab. 1839, -belo]; *cerebellitis*; *cerebellós*. *Eixebrat* [c. 1870, Vidal i Valenciano]: «Ni 'l prudent Fidel ni l'*axalabrat* Lluís saberen de prompte què respondre» (*Rosada d'Estiu*, 163); manca encara a Lab. (1839, 1864), d'un ll. vg. *EXCEREBRATUS 'sense cervell', que sembla haver donat també algun altre descendent romànic: l'usaren poc després EmVilanova: «del Club me'n varen treure quatre o cinch vegades per massa *aixalabrat*: era més boig jo sol que tots ells junts» (*Monòlegs*, 48) i NOLLER, un parell de vegades; mot recollit també, sense cites, en el *DAG.*, i etimologia indicada per Montoliu (*EUC* VIII, 5). Formes romàniques semblants: salm. *escelebrarse* 'descabearse, descalabrar-se' (Lamano), Cespadosa *escelebrar* 'romper la cabeza' (*RFE* xv, 154); campid. *silibriri* «lambicarsi il cervello, stordirsi», -briu «sbalordito», Gallura *èlivrià* «fantasticare, ruminare» (Guarnerio, *Rom.* XXXIII, 64); cast. antiq. *descelebrar* que el dicc. d'Oudin (1607) recull com a variant de *descalabrar* «escraveler, rompre la cervelle ou la teste, blesser en la teste». De fet hi ha hagut encreuaments entre els dos mots, com ens ho mostra l'eiv. «*escalebru*: